

OBSAH

ÚVOD	3
STŘEDOVĚK A NOVOVĚK	4
1. BIGAMIE RYTÍŘE MARKVARTA (1377)	4
2. POPRAVA MĚŠTANA JANA KRÁSNÉHO (1459).....	6
3. KDYŽ HOŘELA PLZEŇ (1507)	9
4. LOTR Z JANOVICKÉHO HRADU (začátek 16. století).....	16
5. RVAČKA NA RÝZMBERSKÉM DVOŘE (1522).....	23
6. NEURVALÝ ŽIVOT VLADYKŮ SNOPOVSKÝCH (polovina 16. století)	25
7. KDYŽ SE ČAROVALO (šedesátá léta 16. století)	28
8. ZADLUŽENÝ MLYNÁŘ (1568)	32
9. FARKÉ KUČAŘKY BYLY OD RÁNY (1575, 1581)	33
10. AFÉRY ČERNÉHO KLÁŠTERA (1580–1594)	36
11. DVĚ VRAŽDY V NĚMČICKÁCH (1580, 1589).....	39
12. HRŠNÝ FARÁŘ (1585).....	42
13. FARÁŘI POSEDLI ĎÁBLEM (1587)	47
14. TŘI NEBLAHÉ OSUDY (16. století).....	49
15. KDYŽ ŘÁDILI PÁNI (1607).....	52
16. KRÁDEŽ PŘIVEDLA NA ČERNÍNSKÉ PANSTVÍ SLAVNÉHO DIENTZENHOFERA (1744).....	54
17. VZPOURY LIBÁKOVICKÝCH SEDLÁKŮ (1785–1786).....	57
RAKOUSKO-UHERSKO	61
18. ČIŽICKÁ TRAVIČKA (1880)	61
19. VÁLKA S PYTLÁKY U LOSINÉ (1884).....	66
20. VŠEHOSCHOPNÁ LEOPOLDINA (1890).....	69
21. NOVOROČNÍ BĚS ŽÁRLIVÉHO ANTONÍNA (1890)	72
22. OMLADINA NA BORECH (1894)	73
23. KDYŽ ŘÁDILI RŮŽIČKOVÉ (1895–1940)	75
24. TRAGICKÝ KONEC VELKÉ LÁSKY (1899)	82
25. POD PLACHTAMI CIKÁNSKÝCH VOZŮ (přelom 19. a 20. století).....	85
26. CÍSAŘ PÁN JE... (začátek 20. století)	88
27. NEVESELÉ VÁNOCE V RADNICÍCH (1914).....	90
28. PŘÍPAD NEŠŤASTNÉ DÉLNICE (1916)	92
29. ZEMŘELA OKAMŽITĚ, JSOUC STŘELENA Z ULICE (1917).....	93
30. PŘÍPAD PORUČÍKA WŮRFLA (1918)	94
31. PŘÍBĚH FARKÉ HOSPODYNĚ (1918).....	96
PRVNÍ REPUBLIKA	98
32. KAUSA JEDOVATÝCH SLIN (1919).....	98
33. BÖHMISCHER HUND VON ZWOLLN (1919)	99

34. PŘÍPAD ZUŘIVÉ NĚMKYNĚ (1919)	101
35. VOLEBNÍ BOJ NENÍ KOPANÁ (1919).....	102
36. PLODY LÁSKY NEŠŤASTNÉ (1924, 1933)	103
37. PŘÍPAD „PETROLEJOVÉHO KRÁLE“ (1925).....	105
38. SMRT KOSOU (1927)	106
39. TRAGÉDIE NA POHŘBU (1927)	113
40. „BĚLY“ OD NOSKŮ (1927)	115
41. AUTA JAKO SMRTÍCI ZBRANĚ (1927, 1928)	116
42. KONEC MÍNKY VANDĚLÍKOVÉ (1930)	117
43. POMSTA KOTEROVSKÉHO ČAROSTŘELCE (1931)	119
44. CELÁ VLÁDA STOJÍ ZA HOVNO? (1932)	125
45. ZATRACENÍ VĚRITELÉ! (1932)	127
46. PYTLÁCTVÍ JEST VÁŠEŇ (1933)	128
47. NA VYSOKÉ NOZE (1934).....	130
48. TU CHALUPU BY MĚL HROM ROZBÍTÍ (třicátá léta 20. století).....	131
49. NEŠŤASTNÝ ZLOČIN MANŽELŮ Z PŘEŠÍNA (1934).....	132
50. „BYL JSEM VESELEJ, PROTOŽE JSEM TO NEUDĚLAL“ (1934)	137
51. LEGIONÁŘSKÁ ČEST (1935).....	138
52. STRASTI LEHKÝCH HOLEK (třicátá léta 20. století)	139
53. SLIB POSMRTNÉ BLAŽENOSTI (třicátá léta 20. století)	141
54. SLZ NEMÁM, ABYCH PLAKALA, ALE BUDU SE MSTÍT (1936)	142
55. DVA PLZEŇŠTÍ KOHOUTI (1936).....	143
56. VRAŽDA PŘEDENICKÉ VDOVY (1936).....	145
57. ALE JÁ MÁM PŘECE IMUNITU! (1936).....	151
58. ATENTÁTNÍCI DILETANTI (1939).....	152

OKUPACE.....	155
59. KYSELINOU PROTI OKUPANTŮM (1939)	155
60. OSUDNÝ SEZNAM (1940)	157
61. TAK TROCHU ZVLÁŠTNÍ ZAPADLÝ VLASTENEC (1941).....	158
62. NOČNÍ PŘESTŘELKA (1942–1944)	159
63. SMUTNÝ PŘÍBĚH BLOVICKÉHO UDAVAČE (1943).....	161
64. DRANCOVÁNÍ SE TRESTÁ SMRTÍ (1944).....	170
65. MRTVÝ KURÝR V MERCEDESCE (1945).....	172
66. VLAJKAŘI PŘED SOUDEM (1946)	174

PO ROCE 1945	176
67. MONSTRUM ZE SENCE (1951)	176
68. PŘÍPAD BRATRANCŮ BAREŠOVÝCH (1978)	177
69. VRAH SKONČIL NA KOŠUTCE (1980)	179
70. NEPOTRESTANÁ VRAŽDA (1985).....	181
71. PŘÍPAD KOTTA A KUTÍLKA (1990)	182
72. VRAH PODĚKOVAL ZA DOBROU PRÁCI (1991)	185
73. STŘELEC Z BORSKÝCH SERPENTIN (1993)	186
74. KDYŽ VRAŽDIL MIKULÁŠ (1995)	190
75. CHVÁLENICKÉ VRAŽDY (1998)	191
76. LOUPIT ZAČAL V PLZNI (2001).....	193
77. KOMU VADILI BEZDOMOVCI? (2006).....	195

ČERNÁ KRONIKA.....	197
---------------------------	------------

PRAMENY A LITERATURA	200
-----------------------------------	------------

• 10 •

AFÉRY ČERNÉHO KLÁŠTERA (1580–1594)

Vyznat se během šestnáctého století v církvi a pravidlech, kterými se kněží řídili, nebylo jednoduché. Obyvatelstvo českých zemí se dělilo na kališníky a katolíky, z nichž každá náboženská skupina uznávala jen tu svou církev a kněží mnohdy ani nevěděli, ke kterému proudu patří. Vedle sporů s českými kališníky se musela katolická církev vypořádat také s důsledky novodobé reformace v sousedním Německu a se sebevědomím, které daly husitské války i německé reformační hnutí sedlákům a měšťanskému stavu. Bohužel hlavní nepřítel katolické církve cíhal přímo v jejich vlastních řadách. Šlo o zbytečné vnitřní spory a do nebe volající nedisciplinovanost kněží. A tak přestože město Plzeň bývalo po staletí pyšné na svou katolickou tradici a zakládalo si na neochvějně víře a oddanosti papeži, v časech před třicetiletou válkou nebyla o klášterní aféry nouze.

V pátek 24. června 1580 o tajemné svatojánské noci slavil celý kraj příchod léta. Během veselí, které mělo původ již v pohanských dobách, pletla děvčata z devatera kvítí věnečky, mládenci skákali přes vysoké ohně, vzduchem létala zapálená košťata a po kopcích se rozléhal rozverný smích a křik. Také bratři dominikáni v plzeňském Černém klášteře byli té noci velmi veselí.

.....
Dominikánský klášter zvaný Černý stával v dnešní Veleslavínově ulici, kde je dnes budova soudu. Nacházel se u hradeb v severozápadní části města a zabíral plochu přibližně 6 000 m². Součástí kláštera byly kostely sv. Ducha a svaté Markéty, hřbitov, konvent, hospodářská stavení, velká zahrada a dvůr. Klášter byl budován od založení města, první písemná zmínka pochází z roku 1300. Říkalo se mu Černý podle barvy hábitů dominikánských mnichů.

Dominikáni seděli se svým otcem převorem v refektáři a nechávali si ze sklepů nosit to nejlepší pivo a víno. Kolem půlnoci se však vlivem alkoholu zábava změnila v hádky, výhrůžky a nakonec ve velkou rvačku. Obzvláště jeden z mnichů „ožravše se“, mečem „sekal, roubal a bil“. Navíc do podkroví nanosil slámu a vyhrožoval, že klášter zapálí, přičemž nebylo pochyb, že pokud se mu někdo postaví, je připraven jej zamordovat.

Vystrašený otec převor, jenž si se svým podřízeným nevěděl rady, vyběhl z kláštera a popíchal k městské šatlavě. Bušil hodnou chvíli na vrata, než mu otevřel biřic. Otec představený naléhavě strážce prosil, aby jej doprovodil do kláštera a odvedl zvlčilého mnicha do šatlavy, dříve než klášteru nebo některému ze svých druhů ublíží. Biřic ale odmítl. Sděлил převorovi, že bez vědomí pana rychtáře nesmí a ani nechce jeho žádosti vyhovět. Pouze v případě, kdyby mu to rychtář nařídil, byl připraven prosbu otce představeného splnit. Jakmile převor ta slova slyšel, již na nic nečekal. Spěchal k rychtářovu domu, kde už ale všichni dávno spali. Rychtáře Václava Ottmara neprodleně „na dům hřímáním a tlučením“ vzbudil. Nevrlého úředníka pak požádal, aby s ním okamžitě šel do kláštera, načež se snažil v rychlosti popsat závažnost celé situace.

Zdálo se, že ani tentokrát převor se svou žádostí nepochodí. Rychtář jej totiž nejprve odbyl s tím, „že on již na pokoji svém jest a také s nimi, jakožto lidmi duchovními a kláštery, činiti nemá“. Otec představeného žádal, „aby sobě i lidem v noci pokoj dali a se spokojili a co proti sobě mají, to na vrchnost svou po stížlivu vznášeli“. Převor však stále zoufaleji prosil, odvolával se na Pána Boha a milosrdenství Boží a žádal rychtáře, aby se svými pomocníky zabránil téměř jistému mordu a požáru kláštera.

Václav Ottmar nakonec úpěnlivým prosbám otce představeného podlehl, avšak s předsevzetím opilého kněze netrestat, nýbrž mu pouze přátelsky domluvit. Přehodil přes sebe župan neboli „šlofpec“ a společně s převorem a ponocným se vypravil do kláštera. V přítomnosti klášterních chodeb došel rychtář se svíčkou v ruce k pokoji nezbedného kněze. Rozkurážený mnich jej přivítal s posměchem a mečem v ruce. Zatímco se Ottmar snažil kněze upokojit, ten na rychtáře jako smyslů zbavený svou zbraní zaútočil a usekl mu na jedné ruce tři prsty. Ani pak nepřestal a ve zjevné snaze rychtáře zamordovat dále „sekal a bodal“.

Teprve když pan převor zburcoval ve městě další lidi, podařilo se nepřítelny mnicha zajmout. Na příkaz otce představeného a v jeho doprovodu byl poté konečně odveden do šatlavy. Troufalý kněz v šatlavě do rána vystrízlivěl, ale ani poté se mu pokora nevrátila. Naopak začal rozesílat stížnosti na příkoří, které jej mělo o svatojánské noci potkat, a hledal zastání u nejvyšších katolických prelátů. Jeden z těchto dopisů, adresovaný papežskému legátu Horatiovi, byl vyslyšen. Všechny, kdo se měli provinít „křivdou“ spáchanou na vězněném mnichovi, potrestal

Kostel svaté Markéty (21) v dominikánském klášteře na perokresbě Jana Willenbergera (1602)

Dne 31. května 1897 se Bartoloměj znovu oženil. Ve svých 41 letech si vzal osmadvaceti-letou Antonii Aubrechtovou, dceru horolezce z Kamence na Rokycansku. Novomanželé se usadili v plzeňské ulici Na Prádle č. 7. Zde se jim v letech 1898 a 1899 narodily děti Anna a Bartoloměj, obě však brzy zemřely. Druhá Kondrova žena, Antonie, podlehla 16. června 1900 v plzeňské nemocnici tuberkulóze. O více než rok později se Bartoloměj oženil potřetí. Bylo mu tehdy 45 let. Šestačtyřicetiletá nevěsta Kateřina Drábová byla také vdovou, ale především byla sestrou Bartolomějovy první ženy Alžběty. Třetí Kondrovo manželství přestalo časem fungovat. V květnu 1910 Kateřina Kondrová od svého muže utekla. V roce 1916 se odstěhovala do Vídně, kde dožila na ulici Dresdnerstrasse. Bartoloměj Kondr měl od roku 1905 plzeňskou domovskou příslušnost. Po roce 1917 zemřel v chudobinci v Otakarových sadech č. 57/8.

Jakub Roučka, který byl v případě otravy čížického domkáře Františka Pecha odsouzen za to, že prodal Bartoloměji Kondrovi arsenik, se po propuštění z vězení vrátil do Horní Kamence. V roce 1899 zde ovdověl a roku 1915 ve věku 84 let zemřel. (san)

• 19 •

VÁLKA S PYTLÁKY U LOSINÉ (1884)

V polovině roku 1884 si valdštejský hajný Jan Matas všiml, že mu v revíru kladou pytláci oka. V jedné z pastí, vzdálené asi dvacet minut chůze od Losiné, dokonce našel uloveného zajíce. Ukryl se v poli do obilí a čekal, kdo si pro kořist přijde. Dorazila mladá dvojice. Jakmile muži z oka vyjmuli chycené zvíře, ukrytý hajný vyskočil ze své skrýše. Okáři vzali nohy na ramena, ale Matas v nich stačil poznat dva obyvatele ze vsi Losiná – sedmadvacetiletého Josefa Škrabala, dosud svobodného syna ze statku čp. 22, a třicetiletého sedláka Václava Nohovce ze statku čp. 24. Hajný znal obyvatele Losiné velmi dobře. Nejenže většinu života prožil v sousedním Nebílovském Borku, ale přímo v Losiné strávil dětství jeho žena Barbora.

Manželé Matasovi měli domek v Nebílovském Borku čp. 11. Boreckými obyvateli byli převážně chudí domkáři, kameníci a nádeníci. Jan Matas nebyl výjimkou. Ani Barbora nemohla do domácnosti přinést finanční pomoc v podobě bohatého věna. Její otec Vavřinec Štika byl totiž také pouhým domkářem bez pozemků. Pro chudou rodinu nebyl život ani vydělávání peněz jednoduché. Tři ze šesti dětí, které se během let 1870–1880 v Nebílovském Borku Matasovým narodily, velmi brzy zemřely. Když konečně získal Jan Matas místo panského

Na místě krvavého incidentu dnes stojí moderní zástavba, JS

hajného v revíru pod Radyní, velice si této jistoty vážil. Mladí manželé se odstěhovali do Starého Plzně a věřili, že jejich tři děti – Martina, Filipa a Vojtěcha – konečně čeká klidnější a šťastnější budoucnost.

Poté, co v polovině roku 1884 hajný Matas nad Losinou bezpečně poznal dva pytláky, považoval za svou povinnost hlásit celou záležitost Okresnímu soudu v Blovicích. Oba muži byli obžalováni z krádeže zajíce. Hlavní líčení bylo tehdy několikrát odloženo. Obžalovaní žádali o výslech svědků, kteří by potvrdili jejich nevinu. Josef Škrabal tvrdil, že v době činu byl doma a na pouhých pět minut si odběhl do konírny. Jako skuteční pachatelé byli některými svědky označeni Josefův bratr Václav Škrabal a soused Josef Kule. Dalším důvodem k odkladu byla žaloba vznesená na hajného Matase kvůli křivé výpovědi. Všechny námítky a pochybnosti byly soudem důkladně prošetřeny a teprve poté mohl soud potvrdit vinu Josefa Škrabala a Václava Nohovce a vynést rozsudek. Oba pytláci byli potrestáni několikadenním vězením.

Obzvláště Josef Škrabal nesl svůj trest těžce. Prohlášoval, že „seděl nevinně“, byl velmi zádumčivý a časem se začal zcela stranit společnosti. V neděli 25. ledna 1885 byl celý den pohřšován a v pondělí 26. ledna v devět hodin ráno došlo poblíž Losiné k nálezům dvou zakrvácených, na kost zmrzlých těl. Bezpečně v nich byli poznáni osmadvacetiletý Josef Škrabal a dvačtyřicetiletý hajný Jan Matas. Vedle mrtvých ležela pohozená hlava Škrabalovy ručnice a Matasova puška. Patnáct kroků od dvojice těl se na mezi pod trním povaloval Matasův kapesník a ještě o něco dále krví potřísněná pažba Škrabalovy zbraně.

Barbora, manželka hajného Matase, prožila celou předchozí noc ve velkém strachu. Věděla, že Jan byl předchozího dne v Losiné navštívit rodinu jejího bratra Vojtěcha. Již za tmy se Jan Matas vypravil z Losiné k lesu pod Radyní a kráčel domů do Starého Plzně. Tam však nedorazil.

Následující ráno pak přineslo strašlivou jistotu. Zpráva o události se rychle rozšířila a ze všech stran se na místo činu sbíhali lidé. Těla zde byla ponechána až do úterka 27. ledna, kdy přijely vyšetřovací komise z Plzně a Blovic. Místo krveprolití bylo ohledáno a mrtví byli odvezeni do Losiné, kde proběhly pitvy. Pitva Josefa Škrabala byla provedena v domě jeho rodičů, zatímco hajný byl pravděpodobně odnesen do domu své sestry. Lékaři bylo ve Škrabalově těle nalezeno sedmáct zblízka střelených broků a v Matasově těle 35 broků vystřelených z dálky. Na hlavě hajného bylo navíc objeveno několik ran.

V den, kdy proběhly pitva a ohledání místa činu, přineslo regionální periodikum Plzeňské listy první zprávu o krvavé události. Je z ní patrné, že novináři tehdy ještě neměli k dispozici žádné úřední informace a vycházeli pouze z pochybných svědectví lidí, kteří se předchozího dne byli u lesa pod Radyní na nezvyklé divadlo podívat:

„Osudná řez s pytláky. Na včerejšek o 4. hodině ranní setkal se v revíru štáhlavském vrchnostenský hajný Matas s několika pytláky, z nichž jeden se na něho vrhnul. Mezi oběma nastal děsný zápas, jenž smrtí obou skončil. Pytlák, zvaný Pepík Kolářovic z Losiné, zasadil Matasovi smrtelnou ránu výstřelem z ručnice a sám, bodnut Matasem nožem loveckým do srdce, okamžitě zemřel. Mrtvoly obou našlo včera ráno četnictvo štáhlavské, kteréž jest již také ostatním pytlákům na stopě.“

V jedné věci měli plzeňští novináři pravdu. Četnictvo začalo usilovně pátrat po dalších pytlácích, kteří byli vraždě hajného Matase přítomni. Bylo totiž zřejmé, že si osudného

Lokalita pod Radyní na snímku z archivu obce Chválenice

schůzi ve Stupně kritizoval císaře Františka Josefa. Toho obvinil ze lži, když pronesl: „Císař pán lhal, že když roku 1848 nastoupil vládu, slíbil, že se dá korunovati za krále českého, že tak ale neučinil, tehdy že se mu to odpustilo, poněvadž byl mlád, v roce 1866 a při reskriptu slíbil zase, že se dá korunovati, a že opětně lhal.“ Celý trest si ovšem neodpykal, neboť v únoru 1907 v borské trestnici zemřel. No a za urážku majestátu pykali i představitelé obcí a měst. Na Plzeňsku byla exemplárním případem perzekuce téměř celého obecního zastupitelstva města Radnic, tzv. radnická aféra, která je podrobně vylíčena hned v dalším příběhu. (řeh)

• 27 •

NEVESELÉ VÁNOCE V RADNICÍCH

(1914)

Prvního máje roku 1915 dorazila osobním vlakem z Liberce na nádraží v saské Žitavě (Zittau) pochmurná, leč pro místní nijak neobvyklá zásilka – rakev. Odpočíval v ní devětašedesátiletý obchodník Karel Pik z Radnic na Rokycansku. Několik dní předtím, 27. dubna dopoledne, si tento bývalý starosta města v lesíku na vrchu Malíkovci za židovským hřbitovem podřezal žíly na obou předloktích a levém lýtku a následně vykřvácel.

Kontroloru nemocenské pokladny a pozdějšímu dlouholetému starostovi města Janu Balejovi, který mrtvého Pika našel, bylo okamžitě vše jasné a vlastnoruční dopis nalezený v Pikově domě podezření potvrdil. Stála v něm pouze jedna věta: „K tomu mne dohnali Václav a Dvořák. Bůh jim to odpust.“

Pro radnického faráře Václava Dvořáka to byla situace krajně nepříjemná. Musel svému politickému rivalovi Pikovi vystavit úmrtní list, ale hlavně mu bylo jasné, koho budou Radničtí ze starostovy smrti vinit! „Ano, měl jsem na něj často zlost, do kostela nechodil, církev nepodporoval, volnomyšlenkářem byl, ale takhle jsem to přece nechtěl,“ přemítal. „Ale vždyť jsem to hlásit musel, bohoslužby za císaře byly přece povinné, tak měl jako starosta přijít, ale neráčil se dostavit ani v srpnu, ani v říjnu!“ A tak starosta Pika udal. Místní četnický strážmistr Antonín Fiedler sepsal hlášení svým představeným a dál by se asi nestalo nic, kdyby ovšem... nebyla válka.

Válečné boží mlýny melou také pomalu, ale jistě. A tak pražské místodržitelství 11. listopadu 1914 rozpustilo radnické obecní zastupitelstvo a důvodem byla „okázalá neúčast“ vedení města na slavnostních bohoslužbách. Podle mínění rokycanského okresního hejtmantství tím byla

Pohled na Radnice na dobové pohlednici

„úmyslně ostenativně odepirána úcta“ vídeňským vládnoucím kruhům, což bylo podle tehdy platných zákonů považováno za urážku majestátu – Maiestätsbeleidigung.

Druhé udání sepsal ve stejné době ředitel radnické měšťanské školy František Václav. Měl již delší dobu spory s místními učiteli Františkem Klapkou a Josefem Hylákem a společně s rokycanským okresním školním inspektorem Vladimírem Mikanem připravovali podklady pro disciplinární řízení s nimi. A obvinění z rusofilského smýšlení se v době války proti Rusku také docela hodilo. A tahle poslední pověstná kapka byla tou, která způsobila přetečení poháru vrchnostenské trpělivosti s Radnickými.

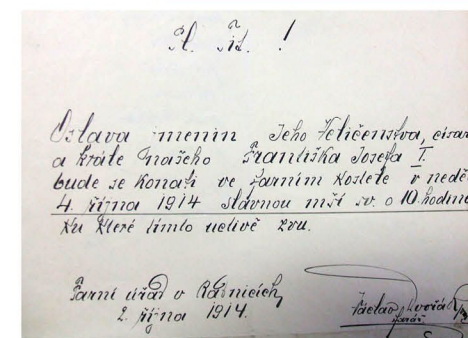
Dva dny před Štědrým večerem v roce 1914 přijeli do Radnic četníci, kteří zatkli 11 členů rozpuštěného obecního zastupitelstva v čele se starostou Pikem, dalšího dne si přijeli pro zbývajících 13 někdejších zastupitelů kromě faráře Dvořáka. Mimo ně odvezli i učitele Hyláka a poštovního úředníka Zeno Zunta. Zatčení byli obviněni ze zločinu urážky císaře, dopraveni vlakem do Plzně, odtud na Smíchov a posléze uvězněni v Kapucínské ulici na Hradčanech. Tam probíhaly výslechy zatčených i svědků a na základě jejich výsledků byla 26. dubna 1915 celkem 18 zatčeným sdělena obžaloba.

Ta měla na všechny zcela zdrcující účinek, nikdo z obžalovaných totiž nečekal, že by jejich jednání, jehož by si v době míru nikdo ani nepovšiml, mohlo být posuzováno tak přísně. Nejprůšnější bylo kvalifikováno chování starosty Pika, kterému dávali vinu za celou patálii i mnozí jeho spoluobčané, dokonce i spoluobvinění. Není proto divu, že celou situaci nenesl vůbec lehce a že se následujícího dne rozhodl skončit se životem.

A jak celá tahle monstreakauza nakonec dopadla? Rozsudkem Zeměbraneckého divizního soudu na Novém Městě v Praze z 21. května 1915 byli všichni obžalovaní shledáni nevinnými a tento názor potvrdil i Divizní soud v Praze-Střešovicích svým rozsudkem z 25. února 1916. Toho se však už bohužel nedožili čtyři obžalovaní včetně syna zemřelého radnického starosty Karla Pika mladšího, který 23. července 1915, tři měsíce po smrti svého otce, podlehl po dlouhém boji tuberkulóze. Zbytečná úmrtí v absurdní kauze, již podle mínění učitele Hyláka iniciovali lidé, kteří „na troskách cizího neštěstí zakládají rádi štěstí svoje“. (řeh)

Starosta Radnic Karel Pik

Pozvánka na mši svatou 4. října 1914

Pomník Karla Pika

PRVNÍ REPUBLIKA

• 32 •

KAUZA JEDOVIATÝCH SLIN (1919)

Jednou z oblíbených prvorepublikových lidových zábav byly politické šarvátky vedené ve sdělovacích prostředcích. V Plzni panovala největší rivalita mezi Českým deníkem, který měl blízko k Československé národní demokracii, a sociálnědemokratickou Novou dobou. A ani politikové obou zmíněných stran se zrovna moc „nemuseli“.

Zvláštní neoblubu si mezi sebou pěstovali především poslanec Národního shromáždění a starosta Plzně Luděk Pik a poslanec a posléze i senátor Národního shromáždění Vojtěch Čípera. Jejich vzájemné tiskové rozmíšky patřily zejména počátkem dvacátých let 20. století ke koloritu Plzně a představovaly zpestření jinak celkem nudného politického života města.

Nová doba, kde byl v té době Luděk Pik navíc i zodpovědným redaktorem, tak třeba 15. září 1919 nazvala Čípera „*defraudantem a alkoholikem, jenž dávno před lety byl vyvržen ze života veřejného a byl a jest nulou světa neznámou*“. To si nemohl pochopitelně Čípera nechat líbit a hned následujícího dne odpověděl na tyto urážky v Českém deníku slovy: „*Ponechť bylo by marné vyhledávat z mé strany proti poslanci a starostovi města práva, dávám tímto poslanci a starostovi města možnost, aby své tvrzení dokázal fakty, a prohlašuji jej tak dlouho jako zodpovědného redaktora listu za klackáře, bídného lháře a notorického utrhače na cti, dokaváde nedokáže, že jsem defraudant a alkoholik*.“ Kromě tohoto vyjádření si Čípera nenechal ujít příležitost ani k tomu, aby na Pika rovněž zaútočil, když mj. napsal: „*Pik, který po celý svůj život žije z mozolů lidu dělného, má nejméně práva vytýkati mně nepoctivost, bezcharakternost a nemorálnost člověka, který po celý život živí sebe a svoji rodinu prací rukou svých. Pik, který za své práce dává si platiti tisícovky měsíčně a který sotva vyučiv se holičství, již odhodil nůžky a britvu, ten že má právo vytýkati člověku, který žije z výtěžku své práce, že na něčí úkor si chce obstarávat svoji existenci? (...) Piku! Byl jsi Ty, když si se učil holičem, světoznámou osobou, či si se jí stal až teprve, když Tě lid zvolil poslancem? Uvažuj, jak ve své sprostotě a závisti stáváš se směšným u všech moudrých lidí. Piku! Nezapřel jsi ani teď po tak dlouhé přeměně svůj židovský původ, leč – zklamal si se. Tvá jedovatá slina účinkovala zpět a Tys potřísnil sám sebe*.“

A co na to „*klackář, bídný lhář a notorický utrhač na cti*“ Luděk Pik? Hned 18. září podal u Krajského soudu v Plzni na Čípera žalobu pro přečin urážky na cti tiskem proto, že ho Čípera „*obviňuje bez udání určitých okolností z opovrhlivých vlastností a smýšlení a vydává veřejnému posměchu*“. O deset dnů později podal na Pika jako na zodpovědného redaktora Nové doby z obdobných důvodů žalobu také Čípera.

Celá kauza by snad mohla být i úsměvná, kdyby se netýkala dvou úctyhodných zákonodárců. Zatímco Pik byl celou svoji politickou kariéru zapříspěhlým sociálním demokratem, Čípera

Luděk Pik v mladších letech

Vojtěch Čípera

platil za politického turistu. Před rokem 1918 byl poslancem Říšské rady za sociální demokracii, po válce vstoupil do Československé národní demokracie a v letech 1925–1927 zastupoval v senátu národní socialisty. Po obdržení obou žalob se tedy Krajský soud v Plzni musel nejprve obrátit na imunitní výbor Revolučního národního shromáždění, jehož v té době byli oba svářící se politikové členy, se žádostí o zrušení jejich poslanecké imunity. Na podobné „*hrátky*“ však nebyla ve složité situaci roku 1919 mezi politiky přílišná nálada, a tak imunitní výbor vydání poslanců k trestnímu stíhání nedoporučil. V důvodové zprávě k tomu uvedl: „*Imunitní výbor se domnívá, že obvinění a urážky vzájemně v novinách pronesené, kdyby byly znova přetřásány před porotou, nepřispěly by k povznesení úrovně našeho veřejného života*.“ Stejně stanovisko zaujalo i plénum, které na své schůzi 2. prosince 1919 vydání rovněž zamítlo. Jelikož nebylo koho soudit, došlo nakonec k narovnání sporu mezi oběma žalobci a kauza byla uzavřena. Lidé jsou však nepoučitelní a pro politiky to platí rovněž. Proto ani v následujících letech nebylo plzeňské publikum ochuzeno o další akty jejich oblíbených tiskových frašek. (feh)

• 33 •

BÖHMISCHER HUND VON ZWOLLN (1919)

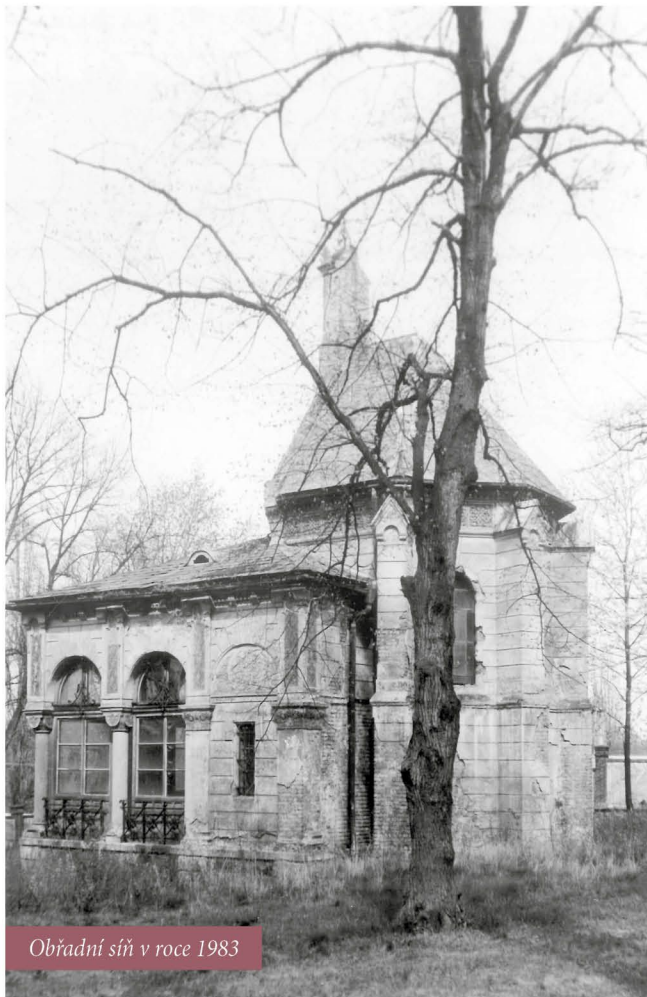
Stvolny, nebo také Zwolln, v roce 1919 však mnohem více Zwolln než Stvolny. Malá obec na Maňětínsku poblíž Rabštejna nad Střelou. Po vzniku Československa měla dvě školy, jednu německou, druhou českou. Ta česká byla ovšem založena úplně čerstvě a německá většina stvolenského obyvatelstva s ní bytostně nesouhlasila. Měla snad počestovat místní německé děti? Měla být dalším ponížením německého obyvatelstva ze strany nenáviděného Československa? A měla snad chudá obec stavět pro nechtěnou a nepotřebnou českou školu novou školní budovu?

Ne, problém s umístěním české školy vyřešil stát po svém: její učitel František Krof-ta se prostě domluvil se svým německým kolegou, učitelem Adalbertem Oliveriusem, že se obě školy budou střídát v jediné školní místnosti. Domluvil? Ano, Češi to tak vnímat

ale exploze nastala již o hodinu dříve. Nezkoušenost, neopatrnost, nervozita, možná i alkohol.

Policejní komisař Racek měl již v poledne jasno a jeho závěry se jeden po druhém potvrzovaly. Armádní pyrotechnici konstatovali diletantismus obou obětí, domovní prohlídky objasnily jejich napojení na ostatní. Vše nasvědčovalo tomu, že případ bude uzavřen rekordně rychle, ale 15. března 1939 bylo všechno jinak. Podezřelí byli na zákrok z Prahy propuštěni, vyšetřování bylo zastaveno, nastaly nové poměry – okupační. Plzeňští policejní úředníci místo toho sváděli další zápas s časem, zápas o zajištění a bezpečné uložení kopií všech klíčových důkazů. Byli prozíraví, už za pár dnů si veškeré materiály převzalo gestapo.

Díky prozíravosti policistů se však pečlivě uschované opisy a kopie nejvýznamnějších důkazů objevily po válce znovu a případ směřoval ke svému finále. V polovině ledna 1946 tak mohl policejní komisař Racek konečně podat trestní oznámení a již 12. dubna vynesl Mimořádný lidový soud v Plzni rozsudek mj. i nad těmi, kteří pomáhali při „vykonání veřejného násilí zlomyslným poškozením obřadní síně na židovském hřbitově v Plzni“. Jan Konrád, jeden z hlavních „architektů“ útoku, byl v samostatném procesu odsouzen o rok později na 20 let těžkého žaláře, nejen za nepovedený, zbytečný a nesmyslně krvavý útok na židovskou obřadní síň v Plzni. (řeh)

Obřadní síň v roce 1933

OKUPACE

• 59 •

KYSELINOU PROTI OKUPANTŮM (1939)

Málokdo dnes ví, že v Plzni proběhl první otevřený akt odporu proti nacistickým okupantům již v dubnu 1939. V době, kdy se jinde tiskly první ilegální letáky a na tajných schůzkách tvořily ideové programy odboje, v Plzni skupinka studentů z II. reálky na Mikulášském náměstí podnikla nekompromisní akci. Kamarádi z VII.B Vladimír Ptáčník a Vladimír Levora sehnali od staršího bývalého spolužáka Jaroslava Vyskočila řečeného Cardýs, který studoval v Praze chemii, deset litrů kyseliny dusičné a sírové, injekční stříkačky a skleněné ampulky. V sobotu 22. dubna se vydali do centra města a na frekventovaných místech v davu nenápadně stříkali na záda uniforem německých vojáků žiravinu. Den poté v neděli čin zopakovali a vyzkoušeli stříkání i v tramvajích. Poškodili tak uniformy minimálně třiceti příslušníků okupační moci, nejméně jeden voják byl i lehce poleptán.

Novinový článek s příznačným titulkem „Jednotlivec ohrožuje klid a zájmy sta tisíc“ v pondělí Nové době čin ostře odsoudil a kladl ho zpočátku za vinu duševně vyčerpávanému jedinci. Gestapu však bylo jasné, že jde o cílený útok, který nesměl zůstat bez trestu. Pachatelé zůstávali neznámí, proto vzápětí došlo k zatčení padesáti „marxisticky smýšlejících osob“, většinou regionálních funkcionářů sociální demokracie, a padesáti Židů, s cílem zastrašit obyvatelstvo. Tito internovaní zůstali ve vazbě několik dnů až týdnů a do konce května byli propuštěni kromě jednoho, který během věznění zemřel. O jejich zatčení informovaly noviny 27. dubna. Dva dny poté byla v tisku vyhlášena odměna 10 000 korun tomu, kdo přispěje k odhalení útočníka. Odměna byla i plakátována, podle Levorových vzpomínek v desetinásobné výši.

Z mladíků, které dosud zajímal hlavně volejbal, kino, děvčata a levicově laděná literatura, se rázem stali psanci. To je ale neodradilo od dalšího konání. Stříkání na veřejnosti už bylo nebezpečné, proto ze zbylé kyseliny vyrobili skleněné bombičky, které nastříleli prakem do otevřených oken německého vojenského skladu poblíž železniční zastávky Plzeň-nemocnice. Na pár týdnů pak s akcemi přestali, kromě jiného i kvůli nastávající maturitě. S dalšími mládenci z čerstvě zakázaného Národního hnutí pracující mládeže se ale podíleli na vytvoření sítě ilegálních „trojek“, kde pouze jeden napojení na další článek. Vznikající odbojová

Odměna 10.000 K

Policejní ředitelství v Plzni vyplatí tuto odměnu tomu, kdo dopomůže vypátrati pachatele zločinného poškození stejnokrojů příslušníků říšské branné moci žiravinami.

V Plzni 29. dubna.

Policejní ředitelství v Plzni.

Okupanti se snažili dopadnout útočníky všemi způsoby

a chtěla zjistit, proč nebyla nařízena pitva, aby byla příčina úmrtí jasná. Nechala tedy mrtvou těsně před kremací odvézt do ústavu soudního lékařství. Zjevnou příčinu smrti však lékařka, která prováděla pitvu, nenalezla, ale všimla si, že žena má na vnitřních stranách stehů drobné symetricky vzdálené puchýřky a na chodidle příškvár, který měl tvar měděného řetízku, k němuž bývala připevněna koupelnová zátka. „Vypadalo to, jako by žena zemřela po zasažení elektrickým proudem, ale tehdy mě nenapadlo, že by to mohla být vražda,“ vzpomíná lékařka.

Případ začali vyšetřovat policisté. Manžel, který pracoval jako elektrikář a už nepočítal s tím, že se jeho žena uzdraví, si našel milenkou. Policistům se mimo protokol přiznal, že svoji ženu zabil. Sestrojil důmyslné elektrické zařízení, které se propojilo, když si žena lehla do vany a začala pouštět vodu. Jedna fáze elektrického proudu ze zásuvky umístěné ve sklípku pod koupelnou byla připojena na vodovodní trubky kovové sprchy a druhá fáze byla přidělena k měděnému řetízku, k němuž byla připevněna vypouštěcí zátka vany. Když jeho manželka vlezla do vany, pustila vodu a dotkla se chodidlem měděného řetízku, zařízení zapojil do zásuvky. Počkal, až bude v koupelně naprosté ticho, pak mrtvou ženu vytáhl z vany, oblékl a zavolał službu první pomoci. Policie udělala i rekonstrukci na místě vraždy, které byla přítomna dcera obou aktérů, ta však nikdy prý neuvěřila, že by tatínek zabil maminku. Kriminálníisté objevili také vyvrtnou díрку v odpadu u kuchyňské linky, ucpanou kolíkem, kudy mohl procházet drát s elektrickým proudem při mytí nádobí, jenž mohl způsobit žene brnění palce, nedokázal ji ale zabít. Na zemi totiž bylo nevodivé linoleum.

Muže se však nepodařilo odsoudit, protože přestal mluvit a vypovídat a po psychiatrickém zkoumání byl přemístěn do detenčního zařízení na psychiatrickou kliniku. Po dvaceti letech byl případ vraždy, kterou se téměř podařilo utajit, promlčen a její pachatel tak nebyl nikdy potrestán. (nov)

• 71 •

PŘÍPAD KOTTA A KUTÍLKA (1990)

Malé autíčko v ruce dítěte, které si s ním hrálo na dvorku před domem u Nýřan. Hračka, která se v květnu 1990 nedala koupit v běžném hračkářství v Československu. Autíčko, které zmizelo z kabiny kamionu, jehož řidiče střelil do hlavy na parkovišti U Tří sudů na hranici západních a středních Čech muž v uniformě příslušníka Veřejné bezpečnosti.

Na první pohled bezvýznamný detail, jakým byla hračka, zásadní měrou dopomohl kriminalistům při dopadení prvních sériových vrahů po listopadu 1989 v tehdejším Československu. Dvaatřicetiletý Josef Kott a jeho o sedm let starší parták Michael Kutílek za pouhých 26 hodin zavraždili čtyři lidi a pátý, řidič kamionu, jen shodou šťastných náhod přežil průstřel hlavy z bezprostřední blízkosti.

Kott a Kutílek se poznali ve věznicích v Minkovicích v roce 1988, kde si odpykávali předchozí tresty. Vyšší a mladší Josef Kott přitom původně měl stát na straně zákona. Nejdřív sloužil v armádě, později přešel jako příslušník tehdejší Veřejné bezpečnosti pod ministerstvo vnitra. Jenže kvůli krádežím postupně přišel o hodnost a pak i o svobodu.

Michael Kutílek začal s okrádáním spolužáků už ve škole, v jeho trestním rejstříku byl první záznam z doby, kdy mu bylo 16 let.

Už ve výkonu trestu v Minkovicích se tihle dva domluvili, že se na svobodě zase sejdou a společně „udělají“ peníze. Prezidentská amnestie z 1. ledna 1990 zkrátila Kutílkovi původní trest, propuštěn byl hned v první vlně 6. ledna. Kott musel čekat, až se před ním otevře vězeňská brána a udělá první kroky na svobodě, do začátku března.

Kott a Kutílek přicházejí k plzeňskému soudu, JV

Skutečně se pak oba hlavní aktéři několikrát sešli. Vymýšleli, plánovali. Jak ale vše zařídit, aby oběti do poslední chvíle nic netušily? Odpověď našli v Kottově šatníku. Měl tam starou armádní uniformu i esenbácký stejnokroj ještě z doby, kdy pracoval pro ministerstvo vnitra. Jenže uniforma byla bez označení hodnosti. Té by tak nikdo nevěřil. Jenže jak se dostat ke hvězdičkám? Poradili si. Stačilo zaklepat na jednom z tehdejších oddělení Veřejné bezpečnosti. „Potřebovali bychom na tábor pro děti nějaké hvězdičky, budeme tam jako vedoucí. Budou to pro děti odměny. Nemáte tu nějaké, které byste nám mohli dát?“ vytasili se s pohádkou. Tehdy sloužící příslušníci si mysleli, že udělali dobrý skutek, a dali žadateli pár hvězdiček.

Jeden policista v uniformě, druhý kriminalista v civilu. Tak si rozdělili Kott s Kutílkem role, když si jeli v noci z 1. na 2. května sehnat zbraň a v Tatře 613 zamířili do Nýřan.

První obětí jejich krvavého řádění byl vrátný v tamních Stavebních strojích. Oba falešní policisté věděli, že u sebe musí mít služební zbraň. Proto ho jeli „zkontrolovat“. Nejdřív se ale zastavili ve vrátnici sklárny v Heřmanově Huti. Žena, která tam tehdy v noci hlídala, později popisovala, že ji Kutílek v uniformě příslušníka SNB pouze upozornil, že „z nápravného zařízení utekli dva sedmnáctiletí a aby si dali pozor“.

Plánovali snad přepadnout vrátného v Heřmanově Huti a pak plán změnili? Kott ze své praxe u Veřejné bezpečnosti věděl, že příslušníci chodili na kontroly podnikových vrátných. A to zřejmě byla pro dvojici cesta ke zbraním. Podle jedné z verzí, se kterou později předstoupili před soudce, chtěli vrátnému v důchodovém věku pistoli jen ukrást.

Kott s Kutílkem přišli na kontrolu podle spisu v jednu hodinu v noci. Vrátný uvěřil, takhle kontrolovaný nebyl poprvé. „Esenbácká“ návštěva si vyžádala dokumenty, knihu, do které se zapisovaly kontroly, chtěli zkontrolovat i zbraň. Důchodce jim vyhověl. Ale pak se mu podle zjištění vyšetřovatelů něco nezdálo. Chtěl zbraň zpátky. Místo toho podle rozsudku Kott namířil na hlavu vrátného a prostřelil mu hlavu. Pak se zbraní muž v uniformě i v civilu nastoupili do Tatra 613 a odjeli pryč.

Netušili, že je cestou k autu zahlédl náhodný svědek. Tělo vrátného našel časně ráno střídající kolega v kaluži krve. Nebylo mu už pomoci.

Když se Krajský soud v Plzni zabýval v létě 1994 případem už podruhé, Kott oznámil, že ve vrátnici v Nýřanech vůbec nebyl. „Naše trestná činnost nebyla plánovaná, další zabíjení jsme neplánovali. Znovu zdůrazňuji, že vrátného jsem nezabil,“ vypovídal před soudem.